

Frantzisko Lopez Alen

JOSETXO

Fitxategi hau “liburu-e” bildumako alea da,
liburu elektronikoen irakurgailurako prestatua.

Liburu gehiago eskuratzeko:

<http://armiarma.com/liburu-e>

Bertsio elektroniko honen egilea:

Euskararen Donostia Patronatua.

Iturria:

<http://www.euskaraz.net/Argitalpenak/HerriLiteratura>

Egileari buruzko informazioa:

<http://zubitegia.armiarma.com/egileak/00483.htm>

Gure biotz guztiko
seme
Maite-maitegarriari:
Bere gurasoak
Bildurik, emen, batean,
Beren ansi ta malkoak,
Berak ill da gero ere, geldi ditezen
Iñoiz banatu gabe,
Ipintzen diote aingeru arren
Oroimengarriari
Oroitza au

Donostian
1896

Irakurtzalle Adiskidea

Lan txiki ontan bildu ditut berso banako batzuek, daudenak donkituak, itzez, izkribuz eta guztia osorik nere aur txit maitegarrien oroimengarriari.

Utz aundia utzita banatu zait ura: berso ibillera abek ipiñi ditut etorri ala, nere zentzuak dizkion bezela, batere berritu ta legundu gabe, orregatikan baliteke berdindu gabe daudela esango duela norbaitek irakurtzen baditu, bañan ainbat nayago neretzat ori esatia. Lorea naia-go det ikusi, bere sarjiñean, arantz eta arkaitz tartean, paper zuri moldatuko sorta apainduan bañan.

Maitetasuna ala da obeago, eta fiñago, barrenen senti dan bezela adiarazirik, bere arantz eta ezti dontsuarekiñ nasturik dan dan bezela.

Ori da osto abetan ipiñi ditudan ansiak.

F. Lopez Alen

Joxetxo

*Bere eriotzaren
zortzi egun lenagoz*

I

«Izan edo ez izan»

Esan zuen jakintsuak:

Izan edo ez izan

Erantzuten du munduak:

Gaur esaera orrek berak

Nastutzen dizkit pentsamentuak.

Zu!... irakurtutzen au ai zerana

Baldin arkitzen ontan badezu

Zure gogoko ez dan gauzarik...

Etzaizula ezer!

Baña, a! iñoiz izan bazera

Aur naigarrien aita maitea

Eta biotza baldin bakazu

Penen meriyoz menderatua

Ta samindua eta urratua,

Orduan... a! baliteke

Alkar-aituko gerala biyok.

II

Bitarte ontan ez gau ta egunik
Etzait batere gogoratutzen.
Egonleku bat topa nai nuke
Ezer 'e ez dana iñoiz ikusten.
Ez det kalerik biar geyago,
Ez det ezer nai dana konsola.
Aronz nai det nik non dan arkitzen
Ez beste gauzik ez! ez! iñola:
Non arkiko zaitut ai! maite!
Bizirik nago... baña noiz arte!!

Baña noiz arte...! bai! ori diot
Gaizki edo ondo esana bada
Nere zentzuak, ez beste iñork
Adiarazitako asmoa da!
Zer da bizitz au...! Nere albotik
Nork banatu du nere maitea:
Sustraietatik nork urratu nau
Ainbeste nai genuen lorea!
Zer gauza zaizkit iduritutzen!
Zenbat ots nigan diran aditzen!

Nere biotza, nere zentzua
Nere izatea, neroni dana,
Dardaraturik naukate mende
Nai nukiana ezin esana!
Ta pillan-pillan jarritzen zaizkit
Oroitzak eta idurimenak
Ta bat egiñik bildutzen zaizkit
Lurreko atsekabe den-denak:
Ez banintzake orla sentitzen
Nola niteke onla mintzatzen!

Udaberria nola negua
Gaur neretzako dirade berdiñ,
Tximist-turmoiak ez nau bildurtzen,
Loreak ere ez nau atsegin!
Ta ala jaiotzak, nola eriotzak
Gu geran dana zer da besterik?
Izate utsa, kea, baterez,
Oiek ez dira neretzat baizik:
Bañan ala ere zer gogorra dan
Gure samiña lurraren gan!

A! nork ematen dio indarra
Jaiotzekoa gauza danari,
Nola itsasoan ta legorrean
Nola sortzen da izate ori;
Bale aundia nork bultzatzen du
Itsas aundia arro-arrorik:
Eta arranoa egazti aundia
Nola ez da erortzen goi-goietatik:
Eta nik maite detan Joxetxo
Nor eragiten nau ain maitetxo!

.....!

Nork zuk ez bada, bai! Jaungoikoa!
Zu aztu eta zer da munduan...
Bañan gure aurra, zegona ain ondo
Bere amaren ondo-onduan
Nora da juañ? Toki obero?
Ai! ala bada, ala izan bedi!
O! Jaungoikoa zu gabe zer da!
Bañan zu gabe zerbait bagiña
Gure izatea litzake gauza
Erretzekoa egiñik autsa!

Orregatikan nere oroipena
Urikalduen gaixo antzera,
O! Jaungoikoa etorkizunan
Argia azaltzen zait aurrera.
Noski gure aurra eraman dezu,
Gu gauden baño toki obera,
Baña noiz berriz laztanduko det
Nere besoan len-len bezela:
O! Jaungoikoa izan dedilla
Zuri dizun ai! borondatea!

O! zer artsalde ixilla dagon!
O! zer! Illuntza geldi-geldia!
Aizeak ere mugitzen ez du
Arbolak daukan ostoa berria!
An urrutian iya itzalpean
Azaldutzen da gurutz ezta:
Odoi illunak estaliko du
Eta arratsak aurki guzia
Gordeko ditu tranquil gabea
Nola itsaso nola mendia!
Ez det arkiko iñoiz munduan

Nere biotzak nai duen gauzik!
Ez du sentitzen nere izateak
Maite-maitetxoen oroitza baizik!
Orregatikan illun aldera
Jartzen naiz gora begiraturik!
Bañan gabaren zeruko izarrak
Ikuste'ez ditut aiek besterik!
Eta gabaren lenengo intza
Isuritzen zait begietatik.

Bai... itzalpean bildu dana...
Illargirikan ez da azaltzen
Mendien maldan dan baserrien
Leioko argia doi-doi da igartzen!
Arkaitz azpiko erreken otsaila
O! zer garbiro detan aditzen!
Ene biotza! ene zentzua!
Zer nai nazute orla nastutzen...
Eguna illuntzen duben ezkeroz
Zenbat geiago degun ikusten.

Zure ille kixkurrak
Alde banaturik;
Arpegi biribilla
Barrenen bildurik:
Zure masail gorrixkak
Ta larru zuria
Zure gan zenituen
Maitetxo eztia.

Txapela egoduna,
Luma bere jiran,
Soñeko grisa eta
Ubela gerrian.
Galtxeta beltxak eta
Belaun gorrian,
Onela ikusten zaitut
Oraindik kalian.

Zortzi egun lenagoz
Zure eriotzaren
Esan bezela alai
Ziñaden arkitzen;
Urrengo igandeko
Nor pentsatu leiken
Gure gandik Joxetxo
Zala zeruratzen

Bost illabete ontan
Maitetxo neria
Lorez estalitzen den
Zaudezen obia;
Eta bidean biltzen
Ditutan loriak
Baratz eta mendiko
Ori ta gorriak,
Ipiñitzen ditugu
Egiñik gañian
Gorriakin gurutza,
Koroak azpian,
Moreak ta zuriak
Jarririk nastian,
Eta zure izena
Danaren oñian.

Urrango igandean
Joaten naizenean;
Zure gaingo loreak
A! igarturikan
Egoten dira denak
Jarriak lengoan!
Bañan berriro jartzen
Ditut an ordean
.....
A! zure gorputz ximur
Ta igarra
Piztutzeko balitz
Malko negarra!!

IV

Ez nazazutela iñork galazi!
Zaute ixilik
Arkaitzetako
Egazti kantariak!
Arnase!... etzaitezela
Ez, iñoiz larritu!

Gorputza...! itzul nai dezu joan?

Estuasun ori

Zerk eragiten nau: esan!

Zaude, zaude! nagon, nagon!

Etzaude bada!... ez nago bada

Leku naigarrienean!

Etzaude zelai santua?

Ez nago nere aita

Eta nere ama

Eta nere Joxetxo maitea

Lotan betiko dauden lekuan!

Ez degu maite jaio etxea?

Eta menditarrak bere etxola?

Eta enarak bere kabiya?

Eta mariñelak itsasoa?

Eta bildotsak estalpea?

Eta piztiak belar azpia?

Eta zergatik ain maite

Edo geiago

Ez degu izan bear

Lur santu ori!

Guretzat prest dagon

Zulo ori!

Pakean sekulako

Desegin bear degun lekua!
Obi dontsu orren barrenen
Ez da gauz doaitsua
Batutzia
Alkar maite izan ziranak
Lurren gañean?
Eta gero or bertan
Gure puskak, gure antza
Nastuturikan
Gure otoitz danakin batean.

.....

..... !!

O! Jaungoikoa! Ez nekien
Zer nintzan ari!
Zure obi gañera begiratuaz
Ametsetan bezala nijoan banatzen!

V

Zer bakartasun naigarria!
Zer zeru urdin garbia!
Lore gañera ere
Abiya da erlia

Zebillena jiraka
Zumo aren billa.
Eta nagon lekutik
Sentitzen det
Enararen ziyara
Ega zorrotza,
Eta maldan dijoan
Gurdien otsa.

VI

Agur Joxetxo, nere asmoak
Besterik ez dira izan
Nere penari lasaitasun bat
Ematia baizikan:
Gaur gaur bezela ez nau bildurtzen
Eriotzak iñondikan,
Ta ill bearrak poztutzen banau
Badakizu zergatikan?
Zergatik maite nere maitetxo
Izango det besoetan.
Eta laztantzen guztiz maiterik

A! guralako gu zeruan
Ginan bezela lurrean!

Donostian
Jaio eta ill zan
Joxetxo:
1893 garren urteko Apirillaren X-an
eta
1896 garren urteko Otsaillaren IX-an

Ama baten otsa seaskaren ondoan

Nere semeari

I

Zer darabiltzu nere maitia?
Nork du maitetxo esnatu?
Ametsetatik ain ondo zeunden
Nork ote zaitu ernetu?
Norentzat dira far-irri oiek?
Nori bigaltzen dizkatzu?
Zu esnatutzen zeran guziyan
Ama jartzen da kontentu.

Zeñenak dira muxu gorriyak
Maindiriaren orrian
Diruritenak lorak daudenak
Sarjiñen ostoa tartian?
Nork zabalduzuten ditu algarak
Orren alaitxo etxian?
Nork jarri zaitu usai gozozko
Seaska txuri-txurian?

Aitatxo aurki datorrenean
Lanetik zure ondora,
O! zer pozakin laztan-musuka
Zaitun artuko besora!
Ta bitartean gure Joxetxok
Titia artuta gerora,
Lo egingo du, amak etxeko
Lanak egiñik gustora.

A! nik ikusten zaitutanean
Lotan zaudela geldirik
Ille kixkurrak darizutela
Kopetetikan jetxirik,
Orduban nere barrenak ez du
Pentsatzen beste gauzarik
Jaunak zuretzat etorkizunan
Zer ote daukan gorderik!

Ez...! etzazula negarrik egin
Amatxo dago ondoan
Eta negarrak amatxori gaitz
Egiten dio kolkoan,
Ez, ez maitia, atoz nigana,
Artuko zaitut besoan
Ikus itzazun mutill txikiak
Jolasten gure auzoan.

Illunabarra badator
Gauza guztiak estaltzen,
Eguzkia zitubenak
Aiñ ederki apaintzen

Nere ondoko leiotik
Aditzen det, zer gozo!
Aurrari nola ari dan
Ama kantari erazo:

«Nere maitia lo ta lo
Egingo degu gozoro.,....
Zuk orain eta nik gero
Biyak egingo degu lo!... o!... o!.,.»